

Gäller för: Verksamhet Gynekologi och reproduktionsmedicin
Innehållsansvar: Hannah Fisher Wadman, (hanfi2), Kirurgisjuksköterska
Granskad av: Johanna Wiik Rosén, (johwi10), Överläkare
Godkänd av: Pernilla Dahm Kähler, (perda5), Verksamhetschef

Giltig från: 2026-05-26

Giltig till: 2028-05-25

Methotrexate - omvårdnad i samband med injektion intramuskulärt på avdelning 68

Revideringar i denna version

Ersätter version ifrån 2021-10-07. Revideringar gjorda under stycke ”Hantering” och ”Beställning av Methotrexate”. Tillägg under metodbeskrivning ”Vid hantering och administrering av Methotrexate skall skyddsrock med hel front och lång arm med mudd användas”.

2026-04-15 Icke fungerande länkar borttagna. Ersatt med hänvisning. Inga övriga ändringar är utförda.

Syfte

Att beskriva handläggning och behandling av patienter med injektion Methotrexate.

Syftet är att belysa ett perspektiv på hur intramuskulära injektioner av sjuksköterskans arbetsuppgifter, och hur injektion Methotrexate administreras med fokus på injektionsteknik. Detta för att minska risken för incidensen av smärta och komplikationer.

Ytterligare syfte till rutinen är att få en strukturerad och säker uppföljning vid behandlingen. Läkemedlet kan ge biverkningar, vilket innebär att behandlingsrutinen måste följas noggrant.

Bakgrund

Behandling med Methotrexate kan vara primär eller sekundär. Vid en ektopisk graviditet är graviditetens längd, fostrets storlek, S-hCG-värde och klinisk bedömning avgörande för handläggningen.

Metodbeskrivning

Injektion Methotrexate

Förberedelse inför intramuskulär injektion:

- Kontrollera att blodprover är tagna och signerade i Melior. Vid avvikande eller ej signerade provsvar kontakta läkare.
- Ta fram det material som behövs, engångsrondskål, cytostatikagodkända nitrilhandskar, skyddsrock med hel front och lång arm med mudd, hygienunderlägg, Klorhexidinsprit 5 mg/ml, spritsuddar, samt plåster.
- Ta reda på om patienten har någon allergi eller överkänslighet.
- Ta reda på om patienten har några frågor eller funderingar inför injektionen samt informera patienten om vad behandlingen innebär.
- Kontrollera patientens identitet, läkemedelsnamn, styrka, mängd, tidpunkt och administrationssätt mot läkarens ordination på läkemedelmodulen.
- Kontrollera utgångsdatum som anges på sprutans förpackning.
- Se till att patienten är avslappnad.
- Undersök att sprutan är hel.
- Eventuell luftbubbla i sprutan skall inte tas bort, det är helt ofarligt.
- Sprutan är förfylld och innehåller en klar gulbrun lösning.
- Desinfektera händer.
- Använd cytostatikagodkända nitrilhandskar . Obs, använd handskar under hela proceduren.
- Vid hantering och administrering av Methotrexate skall skyddsrock med hel front och lång arm med mudd användas.
- Koppla sprutan till en i.m. kanyl/en relativt lång kanyl (sprutan har ej fast kanyl). Injektionsvätskan får inte spolans ut i kanylen eller korrigeras.
- Desinficera händerna och byt handskar inne hos patienten.
- Välj ett lämpligt injektionsställe.
- Desinficera huden.
- Ta av den grå skyddskanylen.
- Håll sprutan i ett penngrepp med din dominant hand.

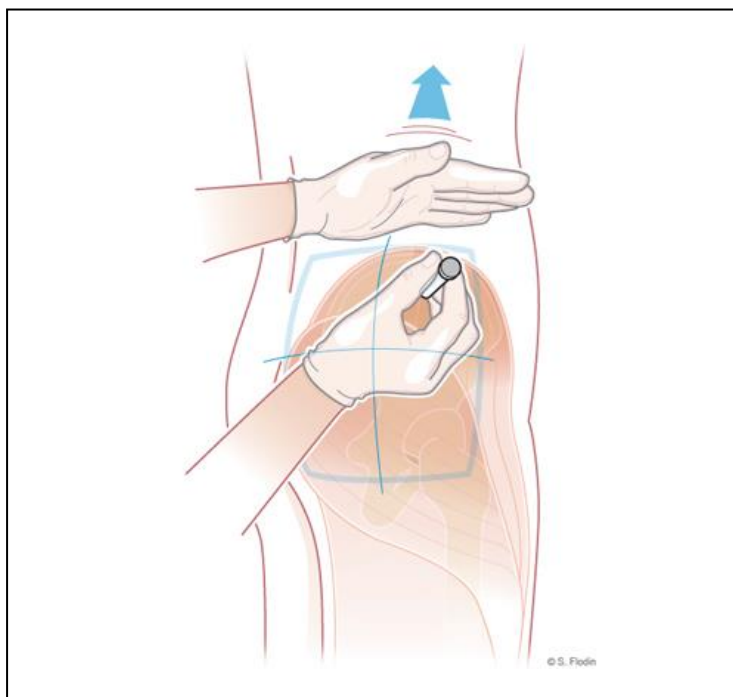
Det finns fem olika områden på kroppen som kan användas för intramuskulär injektion, två områden i sätesmuskulaturen, två områden i lårmuskulaturen och ett område i överarmens deltamuskel. Patientens kroppsbyggnad, mängd underhudsfett, ålder men också läkemedlets mängd och syftet påverkar valet av injektionsplats.

Var god se: Intramuskulär, im - Vårdhandboken

I det aktuella fallet väljs sätesregionen (dorsogluteal region).
Injektionsstället väljs genom att mäta ut en kvadrant mellan trochanter major, crista iliaca och sätesfåran. Dela in den stora kvadranten i fyra mindre kvadrater. Desinficera injektionsstället med desinfektionsmedel. Ge injektionen i den övre-yttre kvadranten. Förskjut huden minst 2,5 cm med den andra handen (Z-teknik). Stick med 90 graders vinkel. Kontrollera att kanylens öga inte hamnat i ett blodkärl genom att aspirera - vrida kanylen och aspirera igen. Sprutan får absolut inte lossas från kanylen. Injicera vätskan genom att försiktigt trycka ner kolven hela vägen.

- Injicera läkemedlet långsamt. Vänta 10 sekunder innan du drar ut kanylen. Detta för att minska risken för läckage av injektionsvätska på den omgivande huden.
- Om Methotrexate kommer i kontakt med huden måste det berörda området sköljas med rikliga mängder vatten. Rådfråga omedelbart av läkaren vid komplikationer.
- Efter avslutad injektion; tryck mot injektionsstället med en steril kompress i några sekunder om nödvändigt. Sätt på ett plåster vid behov.
- Sprutan med läkemedel är endast avsedd för engångsbruk. Obs! Sprutan har inget stickskydd, var varsam med hantering av använd kanyl.
- Efter given injektion kvarstannar patienten en timme på avdelningen för observation. NEWS behöver ej tas.

Vid frågetecken läs informationsmaterial som medföljer sprutan.

Hantering

- Gravid eller ammande vårdpersonal skall inte hantera eller administrera sprutan.
- Allt material som används vid administrering av läkemedlet hos patienten skall betraktas som cytostatikaavfall. Efter avslutad behandling bör allt använt material läggas i en plastpåse som därefter kasseras i PACTOSAFE på avdelning 69 (i sköljrum på B-sidan) för att skydda miljön. Tvätta händerna noggrant efter given injektion.
- Om sprutan inte används lämnas denna tillbaka till apoteket eller kassera den enligt gällande anvisningar för cytostatikaläkemedel d.v.s. i en PACTOSAFE.
- Methotrexate förvaras vid högst 25 grader i rumstemperatur. Förvara de förfyllda sprutorna i ytterkartongen. Läkemedlet är ljuskänsligt.

Dokumentation

Ett slutenvårdstillfälle skall alltid öppnas i Melior.

Det är viktigt att det finns en ordination av läkemedlet i läkemedelsmodulen, innan administrering.

Dokumentera och signera läkemedlet i läkemedelsmodulen.

Dokumentera också att patienten erhållit information om sin aktuella behandling och om eventuella biverkningar.

Vid upprepade behandlingar skall eventuella komplikationer dokumenteras och ansvarig läkare kontaktas.

Patienten skrivs alltid in i ELVIS som slutenvård. Detta gäller även om patienten skall få injektion Methotrexate mer än en gång. Vid hemgång mellan injektionerna skall patienten läggas på permission. När patienten åter kommer till avdelningen för nästa injektion, klicka på ”omflytt” och lägg patienten på avdelningslistan för slutenvård i ELVIS.

För blodprovstagning och uppföljning, var god och se rutin [Extrauterin graviditet \(tubargraviditet\) – behandling med Methotrexate.](#)

Beställning av Methotrexate

Vid beställning av injektion Methotrexate fyll i Sjukvårdsapoteket VGR;s blankett : Se avdelningens “ Methorexatepärm”. Alternativt tryck ut *beställningsblankett cytotatika* från intranät.. Vård > läkemedel > beställa läkemedel > extempore läkemedel inklusive cytotatika > beställningsblanketter.

Blanketten skall faxas till sjukvårdsapoteket VGR. Kundnummer SA 1112 skall skrivas på blanketten vid beställning.

Beställningsbekräftelse erhålls genom att barnmorska/ sjuksköterska faxar beställningen till Sjukvårdsapoteket VGR eller i undantagsfall ringer och uppger patientens namn, personnummer och bekräftad dos. Cytostatikablanketten som använts vid beställning av läkemedlet sparas i Methotrexatpärmerna i läkemedelsrummet. Faxkvitto skrivs ut och sparas till dess att leveransen är genomförd

Öppetider: Sahlgrenska månd – fred kl 8 -16:30

Bakjoursfarmaceut finns tillgänglig vis sjukhusväxeln lörd, söndag och helgdagar inklusive midsommar, julafton och nyårsafton kl.10-14.

Om beställningen görs före kl.10.00 vardagar, levereras läkemedlet kl.14.00, annars får sprutan hämtas på Sjukvårdsapoteketapoteket (som ligger i källaren under blodcentralen). Beställningen bör göras på vardagar. Sjukvårdsapoteket VGR: Telefon 031- 34 299 00

För blodprovstagning och uppföljning, var god och se rutin
Methotrexatbehandling vid ektopisk graviditet.

Ansvar

Verksamhetschefen ansvarar för att rutinen finns och följer gällande författningar och lagar.

Uppföljning, utvärdering och revision

Verksamhetschefen ansvarar för att uppföljning av innehållet av rutinen är aktuell. Medvetet avsteg från rutinen dokumenteras i Melior. Övriga orsaker till avsteg från rutinen rapporteras i MedControlPRO.

Relaterad information

Vårdhandboken intramuskulär injektion och cytostatika/ cytotoxiska läkemedel, FASS, PM Extrauterin graviditet (tubargraviditet) - behandling med Methotrexate och informationsmaterial som medföljer sprutan.

Granskare/arbetsgrupp

Hannah Fisher Wadman, specialistsjuksköterska/kvalitet- och patientsäkerhetsombud, avdelning 68

Johanna Wiik Rosén, specialistläkare/vårdenhetsöverläkare, avdelning 68

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Verksamhet Gynekologi och reproduktionsmedicin

Innehållsansvar: Hannah Fisher Wadman, (hanfi2),
Kirurgisjuksköterska

Granskad av: Johanna Wiik Rosén, (johwi10), Överläkare

Godkänd av: Pernilla Dahm Kähler, (perda5), Verksamhetschef

Dokument-ID: SU9786-1429723585-85

Version: 14.0

Giltig från: 2026-05-26

Giltig till: 2028-05-25